

CURRENT ISSUES IN INCREASING THE EFFECTIVENESS OF EARLY CRIME PREVENTION IN JAPAN

Ulugbekov Bakhodir Abdasovich

Deputy Head of the Advanced Training Institute of the Ministry of
Internal Affairs of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy
(PhD) in Law, Associate Professor, Colonel
<https://doi.org/10.5281/zenodo.20795234>

ARTICLE INFO

Received: 02nd June 2026

Accepted: 04th June 2026

Online: 05th June 2026

KEYWORDS

Japan, crime prevention,
early prevention, Koban
system, community
policing, digital
prevention, public safety,
cybercrime, prevention
inspector, legal education.

ABSTRACT

The article analyzes the organizational and legal foundations of the early crime prevention system in Japan, the prevention model based on police and public cooperation, the application of digital technologies, and current issues in increasing the effectiveness of this system under modern conditions. It also highlights the specific aspects of Japan's experience with the Koban system, legal education, cybercrime prevention, and mitigating risks associated with an aging population. The article concludes with proposals on the potential for using this experience to improve the crime prevention system in Uzbekistan.

ЯПОНИЯДА ХУҚУҚБУЗАРЛИКЛАРНИНГ БАРВАҚТ ОЛДИНИ ОЛИШ САМАРАДОРЛИГИНИ ОШИРИШНИНГ ДОЛЗАРБ МАСАЛАЛАРИ

Улуғбеков Баходир Абдасович

Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги Малака ошириш институти
бошлиғининг ўринбосари, юридик фанлари бўйича фалсафа доктори, доцент,
ПОЛКОВНИК

<https://doi.org/10.5281/zenodo.20795234>

ARTICLE INFO

Received: 02nd June 2026

Accepted: 04th June 2026

Online: 05th June 2026

KEYWORDS

Япония,
хуқуқбузарликлар
профилактикаси,
барвақт олдини олиш,
Кобан тизими,
жамоатчилик
полицияси, рақамли
профилактика,
жамоат хавфсизлиги,
кибержиноятчилик,
профилактика
инспектори, хуқуқий
тарбия.

ABSTRACT

Мақолада Японияда хуқуқбузарликларнинг барвақт олдини олиш тизимининг ташкилий-хуқуқий асослари, полиция ва жамоатчилик ҳамкорлигига асосланган профилактика модели, рақамли технологияларнинг қўлланилиши ҳамда замонавий шароитда ушбу тизим самарадорлигини оширишнинг долзарб масалалари таҳлил қилинган. Шунингдек, Кобан тизими, хуқуқий тарбия, кибержиноятчиликка қарши профилактика ва аҳолининг қариши билан боғлиқ хавфларни бартараф этиш бўйича Япония тажрибасининг ўзига хос жиҳатлари ёритилган. Мақола якунида мазкур тажрибадан Ўзбекистон хуқуқбузарликлар профилактикаси тизimini такомиллаштиришда фойдаланиш имкониятлари юзасидан таклифлар билдирилган.

Япония дунёда ҳуқуқ-тартибот ва жамоат хавфсизлигини таъминлаш соҳасида юқори натижаларга эришган давлатлардан бири ҳисобланади. Мамлакатда жиноятчилик даражасининг нисбатан пастлиги, аҳолининг полиция органларига бўлган юқори ишончи ҳамда ҳуқуқбузарликларнинг олдини олишга қаратилган комплекс чоратadbирлар тизими мазкур соҳада шаклланган самарали бошқарув моделининг натижаси ҳисобланади [1, Б. 17]. Япония тажрибасининг муҳим хусусияти шундаки, давлат сиёсати ҳуқуқбузарлик содир этилгандан кейин жазо чораларини қўллашдан кўра, унинг келиб чиқиш сабаблари ва шарт-шароитларини бартараф этиш орқали барвақт олдини олишга йўналтирилган [2, Б. 64].

Японияда ҳуқуқбузарликларнинг барвақт олдини олиш тизими марказлашган полиция бошқаруви ва маҳаллий ҳамжамиятларнинг фаол иштироки асосида ташкил этилган. Мамлакат полиция тизими фаолиятининг асосий тамойилларидан бири жамоатчилик билан ҳамкорлик ҳисобланади. Бу борада полиция ходимлари аҳоли билан мунтазам мулоқот қилиб, маҳаллалардаги ижтимоий муҳитни ўрганади, ҳуқуқбузарликларнинг келиб чиқиш эҳтимолини оширувчи омилларни аниқлайди ва уларни бартараф этиш чораларини кўради [3, Б. 102].

Япония профилактика тизимининг энг муҳим элементларидан бири Кобан полиция пунктлари ҳисобланади. Кобанлар

шаҳар ва аҳоли гавжум ҳудудларда жойлашган кичик полиция бўлинмалари бўлиб, улар аҳолига яқинлик принципи асосида фаолият юритади. Ушбу тизим XIX аср охирларида жорий қилинган бўлиб, ҳозирги кунга қадар Япония жамоат хавфсизлигини таъминлашнинг муҳим институти сифатида сақланиб келмоқда [4, Б. 81]. Кобан ходимлари ўз ҳудудидаги ҳар бир оила, ташкилот ва ижтимоий муҳит ҳақида маълумотга эга бўлиб, профилактик фаолиятни аниқ манзилга йўналтириш имкониятига эга.

Кобан тизимининг муҳим жиҳати полициянинг аҳоли билан бевосита мулоқотига асосланганлигидир. Полиция ходимлари мунтазам равишда хонадонларга ташриф буюради, аҳоли билан суҳбатлар ўтказиши ва мавжуд муаммоларни ўрганади. Натижада ҳуқуқбузарликларнинг келиб чиқишига сабаб бўлувчи омиллар эрта босқичда аниқланади ва тегишли чоралар кўрилади [5, Б. 127]. Ушбу механизм аҳолининг полицияга бўлган ишончини мустаҳкамлаш билан бирга, ҳуқуқбузарликлар профилактикаси самарадорлигини ҳам оширади.

Японияда ёшлар ўртасида ҳуқуқбузарликларнинг олдини олишга алоҳида эътибор қаратилади. Мамлакатда мактаблар, маҳаллий ҳокимият органлари ва полиция ҳамкорлигида ҳуқуқий тарбия ишлари тизимли равишда ташкил этилган. Таълим муассасаларида ўқувчиларга қонунларга ҳурмат, ижтимоий масъулият ва жамоат тартиби қоидалари тушунтирилади

[6, Б. 94]. Шунингдек, полиция ходимлари томонидан мактабларда профилактик маърузалар ва учрашувлар мунтазам ўтказиб турилади.

Ҳуқуқбузарликларнинг барвақт олдини олиш соҳасида рақамли технологиялардан фойдаланиш Япониянинг устувор йўналишларидан бири ҳисобланади. Сўнгги йилларда мамлакат полицияси катта маълумотлар таҳлили (Big Data), сунъий интеллект ва интеллектуал видеокузатув технологияларини фаол жорий этмоқда [7, Б. 143]. Ушбу технологиялар орқали ҳуқуқбузарликлар содир этилиши эҳтимоли юқори бўлган ҳудудлар аниқланиб, профилактика чоралари кучайтирилмоқда.

Жумладан, геоахборот тизимлари (GIS) ёрдамида жиноятчилик хариталари шакллантирилади ва ҳуқуқбузарликларнинг ҳудудий динамикаси таҳлил қилинади [8, Б. 212]. Бу эса полиция куч ва воситаларини самарали тақсимлаш имконини беради. Шу билан бирга, интеллектуал кузатув камералари жамоат жойларида шубҳали ҳаракатларни аниқлаш ва тезкор чора кўриш имконини яратмоқда.

Японияда профилактика соҳасидаги долзарб муаммолардан бири аҳолининг қариб бориши билан боғлиқдир. Мамлакат аҳолисининг қарийб учдан бир қисми 65 ёшдан юқори бўлиб, мазкур ҳолат янги турдаги ижтимоий хавфларни келтириб чиқармоқда [9, Б. 56]. Хусусан, ёлғиз кексаларга нисбатан

содир этиладиган фирибгарлик ҳолатлари, телефон орқали алдов ва молиявий жиноятлар профилактика фаолиятининг муҳим йўналишига айланган.

Яна бир долзарб масала кибержиноятчиликнинг ўсиши билан боғлиқ. Интернет технологияларининг ривожланиши натижасида онлайн фирибгарлик, шахсий маълумотларни ўғирлаш, банк тизимларига ноқонуний кириш ва бошқа киберҳуқуқбузарликлар сони ортиб бормоқда [10, Б. 174]. Шу сабабли Японияда махсус киберполиция бўлинмалари ташкил этилган бўлиб, улар профилактика ишларини ҳам амалга оширмоқда. Мактаблар ва олий таълим муассасаларида рақамли хавфсизлик маданиятини шакллантириш бўйича махсус ўқув дастурлари жорий этилган.

Японияда ҳуқуқбузарликларнинг барвақт олдини олиш соҳасида жамоатчилик иштирокини таъминлаш ҳам муҳим аҳамиятга эга. Мамлакатда кўнгиллилар гуруҳлари, маҳалла уюшмалари ва фуқаролик жамияти институтлари жамоат хавфсизлигини таъминлаш ишларига жалб қилинган. Улар профилактик рейдлар, тарғибот ишлари ва аҳолини хабардор қилиш тадбирларида фаол иштирок этади [11, Б. 88]. Бу эса давлат ва жамият ўртасидаги ҳамкорликни мустаҳкамлашга хизмат қилмоқда.

Япония тажрибаси таҳлили шуни кўрсатадики, ҳуқуқбузарликларнинг барвақт олдини олиш самарадорлиги биринчи навбатда аҳоли билан ишлашнинг

тизимли ташкил этилганлиги, профилактика субъектлари фаолиятининг мувофиқлаштирилганлиги ва замонавий технологиялардан кенг фойдаланиш билан боғлиқ. Хусусан, Кобан тизими, ҳуқуқий тарбия, рақамли мониторинг ва жамоатчилик иштироки мазкур моделнинг асосий устунликларини ташкил этади.

Фикримизча, Япония тажрибасидан келиб чиққан ҳолда Ўзбекистонда профилактика инспекторларининг аҳоли билан манзилли ишлаш тизимини янада кучайтириш, маҳаллаларда жамоатчилик иштирокини кенгайтириш, профилактика соҳасида сунъий интеллект технологияларидан фойдаланиш ҳамда маҳаллий даражада профилактика пунктларининг имкониятларини кенгайтириш мақсадга мувофиқ ҳисобланади. Шунингдек, ёшлар ва кексалар ўртасида ҳуқуқий тарбия ҳамда

рақамли хавфсизлик маданиятини шакллантириш бўйича Япония тажрибасидан фойдаланиш ижобий натижалар бериши мумкин.

Хулоса қилиб айтганда, Япония ҳуқуқбузарликларнинг барвақт олдини олиш соҳасида шаклланган самарали моделга эга давлат ҳисобланади. Унинг асосини полиция ва аҳоли ҳамкорлиги, ҳуқуқий тарбия, рақамли технологиялар ва жамоатчилик иштирокининг уйғунлиги ташкил этади. Шу билан бирга, кибержиноятчилик, аҳолининг қариши ва рақамли хавфсизлик билан боғлиқ янги чақириқлар профилактика тизимини доимий равишда такомиллаштириб боришни талаб этмоқда. Мазкур тажрибани миллий хусусиятлардан келиб чиққан ҳолда ўрганиш ва амалиётга татбиқ этиш мамлакатимизда ҳуқуқбузарликлар профилактикаси самарадорлигини янада оширишга хизмат қилиши мумкин.

References:

1. Bayley D.H. Forces of Order: Police Behavior in Japan and the United States. – Berkeley: University of California Press, 1976. – 286 p.
2. Ames R. Police and Community in Japan. – Berkeley: University of California Press, 1981. – 214 p.
3. Johnson D.T. The Japanese Way of Justice. – Oxford: Oxford University Press, 2002. – 384 p.
4. Reichel P.L. Comparative Criminal Justice Systems. – New York: Pearson, 2018. – 432 p.
5. Miyazawa S. Policing in Japan: A Study on Making Crime. – Albany: State University of New York Press, 1992. – 278 p.
6. National Police Agency of Japan. White Paper on Police 2024. – Tokyo, 2024.
7. Broadhurst R. Crime and Justice in Asia and the Pacific. – Routledge, 2017. – 356 p.